

bijna testamentischen toon die De Man zoo uitnemend hanteeren kan, geeft het ons tot onze vreugde een zuiver staal van wat De Man toch ten slotte vermag, maar het beste uit de bundel is ongetwijfeld: „De Otter en het Eendje,” een navrant verhaal van boerenwreedheid en van instinctieve moederliefde, een verhaal zoo direct en levend, in zijn klein bestek zoo compleet, dat men hier kan spreken van een voortreffelijke vertelling, waarin De Man's gaven dan ook het beste tot hun recht komen.

JO DE WIT.

SOPHIE DE JONGH, *Landloopers*, Amsterdam, P. N. van Kampen en Zoon, zonder jaartal.

Niet zonder aantrekkelijkheid is dit boek, misschien wel voor een deel door zijn onderwerp. Want een roman die onder landloopers speelt is een zeldzaamheid in ons land. Ik herinner me dat Van Hulzen eens een tweedeelige roman schreef over zwervers. Ook toen trok mij het onderwerp, al was het verhaal veel te gerekt. Sophie de Jongh heeft met haar zwervers misschien niet geheel en al het zwerverschap weten te karakteriseeren, en men kan ook niet beweren dat haar typen symboliek zijn voor de landloopers in het algemeen, maar zij heeft toch een stelletje menschen beschreven, dat niet onmogelijk is, dat een sterke kiem van menselijkheid in zich draagt.

Een vrouw uit het volk die om een minnaar haar man heeft verlaten, maar door dezen aan den dijk is gezet, vindt bij haar verlatenheid troost bij een rondreizend muzikant, een man van geheel andere zielekwaliteiten als men gewoonlijk vindt onder de landloopers. Deze vrouw die een groot gezin heeft, die haar huis altijd kraakzindelijk hield vóór de catastrophe kwam eener verlokkende liefde, loopt nu met een muzikant, wiens goedheid haar fascineert, langs de wegen, terwijl deze man ook voor haar buiten-echtelijk kind, dat zij op den arm draagt, de meest vaderlijke zorgen heeft. Door zijn goedheid en liefde op raadselachtige wijze geboeid, leeft zij langen tijd met hem mede, maar zijn geluk wekt in haar geen wedergeluk, daarvoor staat zijn zachtheid van zeden haar te ver, daarvoor is zij in diepste wezen ook te zeer gebonden aan het eigen gezin waar zij ten slotte weder toe terug keert.

Het gegeven zou, door een groot talent ter hand genomen, iets geweldigs hebben kunnen worden; niets dan krachten, in zich zelf onbegrepen krachten, die werken en drijven naar een niet onderkend doel. Deze groote macht in de menschenlevens, die bij de meesten nog niet in de sfeer van het bewustzijn geheven is, zou hier juist in zijn primitieven vorm bijna symboliek kunnen werken. Sophie de Jongh, die de geschiedenis met levendigheid en gevoel heeft beschreven, raakt telkens wel even aan het mysterie van de menselijke ziel, doch zij treedt daarbij niet in het gebied der diepere gebeurtenissen.

JO DE WIT.